

לבעינה של תורה

שיחות שנמסרו בבית המדרש על ידי ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

שיחה תקה
ב אלול תשפ"ד
פרשת "שופטים"

”כְּאֶרֶץ תּוֹצִיא צְמַחָה”

שיחת פתיחה לזמן אלול תשפ"ד

ברוכים הבאים השבים מהצבא, אם כי עדיין הם רק מעטים מבין חיילינו בני הישיבה. רוב חיילנו עודם מגויסים ואנו תפילה לשלומם.
ברוכים הבאים כלל בני הישיבה השבים לבית ה', אברכים ותלמידים.
ברוכים הבאים האחרונים החביבים, החדשים בבית ה' שמקרוב באו - בני שיעור א' בני הארץ.

”שִׁבְתִּי בְּבֵית ה'”

בדרך כלל, אנחנו מציינים שבראש חודש אלול הציבור הרחב עודנו בחופש ומבלה בחופי הים. כולם עדיין שקועים ב'אוגוסט', ואף על פי כן אנו מתגברים ובחרים להתכנס אל הישיבה. אולם, השנה, כבר נפתחה במועד זה שנת הלימודים במדינת ישראל, כתוצאה מהשנה המעוברת החולפת.
עם זאת עדיין ישנו הבדל גדול מאוד. בעוד רוב המערכת מצויה ב'ספטמבר', אנחנו באלול - ויתר דיוק: 'אָ-לול' במלעיל. המונח 'אָ-לול' נטבע כמושג משמעותי בחיים היהודיים. פעם היו אומרים

”בְּרִכְנוֹכֶם מִבֵּית ה'”

ברוכים הבאים בשם ה'. בשעה טובה ובסייעתא דשמיא, מתוך הודאה גדולה לקב"ה, אנו זוכים לפתוח את 'זמן אלול' המיוחד, בישיבת 'הכותל', הישיבה השוכנת במקום המרכזי לעם ישראל, אל מול מקום המקדש - מקום בית חיינו.

ברוכים הבאים הר"מים היקרים, שהם לב הישיבה. הר"מים הם מוסרי התורה המסורה בידינו מהר סיני. "משה קיבל תורה מסיני"¹ והיא נמסרה דור אחר דור עד לבית מדרשנו באמצעות מעבירי השמועה.

ברוכים הבאים בני חו"ל, אשר מרחוק באו לקיים את דבר ה' ולהיות חלק מיישבתנו בלימוד התורה ובעבודת ה', ולהיות חלק ממדינת ישראל בזמן המיוחד בו אנו מצויים. עלינו להעריך מאוד את הבחירה הזו. כלל לא מובן מאליו שיהודים באים למדינת ישראל הנתונה בימים אלה במצב מלחמה.

**אנו
נושאים באחריות
בלימוד התורה
שלנו
כלפי כל
כלל ישראל**

¹ פרק אבות, פרק א, משנה א

צמיחת גאולתנו. בשגרה אנו מופקדים על בניין הרוח שלה, אולם כאשר יש צורך בכך אנו נחלצים ויוצאים להילחם למענה.

”כִּי אִם לִירָאָה”

ברצוני כעת, עם פתיחת השנה, להתבונן ולברר את תפקידנו ומטרתנו בישיבה. מהי תכלית בואנו לכאן? לאמתו של דבר, ראשיתה של שאלה זו היא בבירור מטרת-העל של חיינו כולם. רבנו הגדול הרב יעקב כ”ץ שליט”א נוהג לומר ש”ישיבה” היא מקום של יישוב-הדעת, מקום שבו מבררים את שאלות החיים - הן חיינו הפרטיים והן החיים הלאומיים של עם ישראל.

שאיפת-חיינו מאז מעמד הר סיני היא אחת - לעשות רצון אבינו שבשמיים. גם אם איננו מודעים לכך, זוהי תכלית חיינו הפרטיים וחיינו הלאומיים. לא מכבר קראנו בפרשת ‘עקב’, את הפסוקים בהם תורתנו הקדושה מגלה מה ה’ מבקש מאיתנו:⁷ **”וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה’ אֱלֹהֶיךָ שִׂאֵל מֵעַמּוֹ כִּי אִם לִירָאָה אֶת ה’ אֱלֹהֶיךָ”**. בעל ‘אור החיים’ הקדוש מפרש כי המילים הללו צופנות את הפתח אל כל החיים - ליראה את ה’. יראת שמיים היא בסיסה של כל עבודת ה’ שלנו.⁸

סביר להניח, שאם היינו שואלים את הבאים בשערי הישיבה מה הביאם לכך היינו מקבלים תשובות מגוונות. אולם, ברצוני לבאר שכל השאיפות הללו, גם הטובות והנאצלות ביותר שבהן, הן רק חלק מהשאיפה הכללית שלנו לעשות רצון ה’.

עניינו המרכזי בחיים הוא להיות יראי שמיים ולמלא את רצון ה’, כלשון משורר התהלים:⁹ **”לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהֵי חַפְצָתִי”**. מסביב לשאיפה זו מתקיימים חיים מלאים ותוססים, שהציר המרכזי שלהם הוא יראת ה’, בבחינת **”כִּי אִם לִירָאָה אֶת ה’ אֱלֹהֶיךָ”**. יראת השם היא נקודת המרכז שעליה להוביל את כל חיינו, הן אלו הפרטיים והן אלו הכלליים. גם העניינים

שב’אֶ-לול’ גם הדגים שבָּים רועדים. רבי ישראל מסלנט מתאר שבעבר כבר לשמע המילה ‘אֶ-לול’ אחזה את האנשים פְּלִצוֹת ורעדה.² הלואי שהייתי מרגיש זאת, אולי אתם אכן מרגישים כך.

חודש אלול הוא זמן מיוחד ועת רצון. אלו הם ארבעים הימים בהם משה רבנו עלה להר סיני בשלישית או בשנית³, ואנו בישיבה ממשיכים את ארבעים הימים הללו כמו משה בהר סיני.

‘ישיבה’ היא מקום המנותק משאון החיים. ‘ישיבה’ היא אי מיוחד בתוככי העולם הסוער, שעניינו קרבת ה’, מעין דברי דוד המלך:⁴ **”וְאֲנִי קִרְבַּת אֱלֹהִים לִי טוֹב”**.

אנו רוצים, שואפים ומתפללים שארבעים הימים הללו יהיו ארבעים ימים של התעלות, של קרבת ה’ ושל דבקות בה’ אלוקי ישראל - **”וְאֲתֶם הַדְּבֻקִים בַּה’ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם”**,⁵ לחיים טובים בעזרת ה’ לנו ולכל בית ישראל.

”אִם תִּקּוּם עָלַי מִלְחָמָה”

לא ניתן שלא להזכיר, את היותנו בשנת מלחמה המתרחשת במדינת ישראל. על עובדה זו שלא לסור מנגד עינינו, מליבנו וממחשבותינו. העולם היהודי כולו עוקב בדריכות אחר המתרחש במדינת ישראל. העולם היהודי כולו מחבק את חיילי צה”ל, שביניהם עשרות מתלמידינו, הלוחמים משמחת תורה למען קיומו של עם ישראל בארצו.

בתום אלפיים שנות גלות שבנו לציון והקב”ה שב עימנו, כפי שגם יצא עימנו לגלות כדברי חז”ל⁶. אנו רואים את עצמנו כחלק מהתהליך המופלא של שיבת עם ישראל לארצו ולמדינתו, שהיא ראשית

² אור ישראל, אגרת יד: “מלפנים כאשר ידעתי - כל איש אחזו פלצות, מקול הקורא קדוש אלול”.

³ עיין רש”י שמות, פרק לג, פסוק יא; שם דברים, פרק ט, פסוק יח; פרקי דרבי אליעזר, פרק מו; אדרת אליהו (לגר”א), שמות, פרק לג, פסוק ז

⁴ תהלים, פרק עג, פסוק כח

⁵ דברים, פרק ד, פסוק ד

⁶ מגילה, דף כט, עמוד א: “תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. שבכל מקום שגלו - שכינה עמהן: גלו למצרים - שכינה עמהן... גלו לבבל - שכינה עמהן... ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנאמר (דברים ל, ג): “וְשָׁב ה’ אֶלְקֵינוּ אֶת שְׁבוֹתָךְ”, ‘והשיב’ לא נאמר אלא ‘וְשָׁב’ - מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגליות”.

⁷ דברים, פרק י, פסוק יב

⁸ זו לשונו: “ואמר להם שאינו מבקש מהם כי אם היראה. וטעם הדבר היא לפי שהיראה תסובב אתכם ללכת בכל דרכיו, כי הירא לא יחדל מיראתו אפילו באחת מאלף שעליו לעשות. ולא זו בלבד מגיעתו, אלא... שהיראה היא פתח ליכנס לשער האהבה”.

⁹ תהלים, פרק מ, פסוק ט

הנקרא 'לימוד תורה לשמה' - לימוד תורה לשם התורה.
לימוד התורה שכזה ממלא בדבקות בקב"ה, וממנו נמשכים עורקי-חיים לאידיאלים הפרטיים ולאידיאלים של האומה.

”כִּי הֵם חַיִּינֵנוּ”

כיצד מתמלאים בשאיפות מעין אלו? ראשית, יש להבין שלב החיים הוא התורה. הדבר החשוב ביותר בחיים הוא התורה, שבה מופיע רצון ה'. עלינו לשים לנוכח עינינו את זאת שהתורה היא תכלית חיינו. להפגמת עיקרון זה מעפילים באמצעות עמל התורה בשקידה, בדבקות ובמתיקות.

משלימה לכך עבודת התפילה, בה אנו משוחחים עם מלך מלכי המלכים, שאמר והיה העולם, הניאות להאזין לנו כילדיו חביביו. ”קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאֵיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאָמֶת”¹³.

אי לכך, חז"ל הגדירו את מהותה של 'ישיבה' כמקום שמגדלים בו תורה ותפילה¹⁴, היינו: תורה ותפילה כרצון ה' וכתכלית-חיינו.

על כך יש להוסיף, שאיננו לומדים את התורה רק בשביל עצמנו, כי אם כנציגיו של עם ישראל. אנו לומדים תורה בשם כל ישראל ולזכות כל עם ישראל. חשיבות יתירה ישנה לבירור זה בשנת מלחמה.

בעזרת ה' נזכה למלא את הארבעים ימים הללו, בהם 'מייצרים' את השנה הבאה, בתורה ובתפילה כיאות, והקב"ה יבשרנו בשורות טובות לנו ולכל בית ישראל.

הכלליים הנוגעים לחיי עם ישראל בארצו, בעתות מלחמה כבעתות שלום, צריכים לנבוע מנקודה מרכזית זו החותרת למימוש רצון ה' בעולמו.

”רְצוֹנֵנוּ לְרֹאוֹת אֶת מַלְכֵנוּ”

עניינה של 'ישיבה' הוא מקום בו מתמקדים בבירור ובמילוי רצון ה'. 'ישיבה' אינה פקולטה למחקר תלמודי, כי אם מקום בו מתמקדים בו בבניית חיינו סביב הציר המרכזי של עשיית רצון ה'. קומת חיים זו תיבנה על ידי לימוד תורה כמטרה עצמית, ולא רק כאמצעי לחיזוק ביראת שמיים או לבניית משפחה ערכית. אנו שואפים ללימוד תורה לא לשם מטרה כלשהי, כי אם לשם הלימוד עצמו¹⁰.

ללמוד תורה פירושו להקשיב לדבר ה', המתגלה במציאות-חיו של יהודי. ללמוד תורה זה להתחבר לרצון ה' האין-סופי המתגלה לנו בתורה. בדרך כלל אנשים נוטים להציב לחייהם מטרות אנושיות. אפילו שאיפה להיות תלמיד חכם אינה מכוונת לדרך השלמה, משום שעיקרה נסוב על הצלחה אישית¹¹. אולם, את התורה לומדים רק מפני שהיא תורה, רק משום שהיא עצם החיים ומרכזם. התורה היא חכמת ה', שמתגלה אלינו בעצם חיינו¹².

על כן, משמעות הצעד בו אדם נכנס להיכל הישיבה הוא שהוא עומד להיפגש עם דבר ה', להיפגש עם הקב"ה. המהות של הישיבה היא שבאנו אליה כדי להיפגש עם הקב"ה. 'ישיבה' היא מקום בו נשקי שמיא וארעא אהדדי. במקום זה אנו נפגשים עם רצון ה', ועם זאת אנו גם אוכלים וישנים. לפיכך, נכון להתבונן על הישיבה כעל הר סיני זוטא, שלמרגלותיו אנו מצויים ארבעים ימים ולילות. זהו

”צִפָּה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל”

תחילת 'זמן אלול' מפגישה אותנו עם יום הסתלקותו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק

¹⁰ עיין נפש החיים, שער ד, פרק ג: "כי ענין 'לשמה' פירש לשם התורה... על הנהגת האדם בשעת עסק התורה בדיני המצות והלכותיה... יהיה לשמן, פירוש: לשם הדברי תורה, היינו לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלוס".

¹¹ עיין נדרים, דף סב, עמוד א: "תניא: 'לְאַהֲבָה אֶת ה' אֶלְקֵינוּ לְשִׂמְעֵ בְקוֹלוֹ וּלְדַבְרָהּ בּו' (דברים ל, כ) - שלא יאמר אדם: אקרא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רבי, אשנן שאהיה זקן ואשב בישיבה, אלא למד מאהבה וסוף הכבוד לבא...".

¹² עיין אורות התורה, פרק ב, אות א: "ענין תורה לשמה - לשם התורה. כי מציאות החכמה הוא רצון השם יתברך שתהיה בפעל... וחכמת התורה הרי היא הגלוי האלוקי כפי רצונו יתברך הבא מצד עבודתו ותלמודו".

¹³ תהלים, פרק קמה, פסוק יח

¹⁴ מגילה, דף כז, עמוד א: "וְאֵת כָּל בֵּית גְּדוֹל שְׂרָף בְּאֵשׁ (מלכים ב כה, ט) - רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי - חד אמר: מקום שמגדלין בו תורה, וחד אמר: מקום שמגדלין בו תפלה".

יש בכך צד אף יותר עמוק. תהליך של צמיחה כולל שינויים ותחלופה. אצל בני אדם ניתן, למשל, לציין את זאת שהשיניים והתאים מתחלפים. האדם בן העשרים העומד לפנינו איננו כלל האדם שנולד, משום שכל התאים שבגופו התחלפו כבר מספר פעמים.

קיים בכך נדבך עוד יותר עמוק. בתהליך הצמיחה מצוי גם שלב של שלכת. העץ אמנם גדל, אך בהגיע החורף הוא משליך את עליו ומותיר את גזעו ערום וחשוף. נראה לכאורה שבזאת הוא נסוג לאחור ומאבד את כל הצמיחה וההתפתחות עליהן עמל במשך הקיץ. אולם, לאמתו של דבר אף שלכת זו היא חלק מהתפתחותו. אולם, לשם הבחנה בכך יש צורך בראייה מיוחדת, המתבצעת באמצעות משקפיים ייחודיות, המאפשרות להבחין דרך סבך המורכבויות בצמיחה ההולכת ובוקעת.

כך היא גאולתם של ישראל. התלמוד הירושלמי¹⁷ מלמדנו כי גאולתן של ישראל מופיעה בדרך של צמיחה והתפתחות המופיעות קמעה קמעה. צמיחה זו כוללת גם שלבים הנראים כלפי חוץ כנסיגות ומשברים, כפי שמרדכי נאלץ לחזור לשער המלך **”לשקו ולתעניתו”**¹⁸.

לשם כך הקב”ה שלח לדורנו את מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שהלילה יחול ליל הסתלקותו, ואת בנו יחידו הרב צבי יהודה. הם אלה שהרכיבו לעינינו את המשקפיים המיוחדות הללו. בחירי צדיקים אלו נשלחו בשליחות אלוקית לדור הגאולה, שמטרתה הייתה להעניק לנו משקפיים בעלות יכולת של ראייה והבחנה. כך גם כאשר מתרחשת גאולה בדרך הטבע, הקשה להתבוננות ורצופה במשברים הסתרים ומאבקים, ניתנה לנו היכולת להתבונן נכוחה במציאות.

זצ”ל, רבו של המהלך התורני-הציוני. הראייה קוק הוא הרב, הוא הפוסק, הוא הרב של המהלך הגדול שלאורו אנו חיים, הרואה את בתהליך זה בו חיים, פועלים ולוחמים כמהלך גאולי. מהלך זה רואה בראייתו הגדולה את לימוד התורה כחלק מהמציאות המתהווה, ורואה את הראייה הגדולה הזו כחלק מן התורה ואת המדינה כראשית צמיחתו של מהלך הגאולה.

”כְּצִמְחַה הַשְּׂדֵה נִתְתִּיךָ”

ברצוני לברר מעט את נושא זה, ומתוך כך יהא באפשרותנו גם להתבונן על מורכבותה של התקופה בה אנחנו שרויים.

אנו נוהגים לכנות את המדינה 'ראשית צמיחת גאולתנו'. מהי 'צמיחה'?

בדברי התנ”ך ובחז”ל מצוינות שתי דרכים בהן אפשרי שתופיע הגאולה: האחת היא מהלך ניסי, כפי שהתרחשה גאולת מצרים שהייתה כולה באתערותא דלעילא. בגאולה זו תפקידו של עם ישראל התמצה בעמידה מן הצד, בבחינת **”ה’ יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּתְחַשְׁוּן”**¹⁵, ובהתבוננות במעשה ה’, כאמור¹⁶: **”וַיֵּאמְרוּ בְּה’ וּבַמַּלְאָךְ עֲבָדוּ”**.

הדרך השנייה מורכבת יותר והיא 'גאולה בדרך הטבע'. דרכו של ה'טבע' היא להופיע בדרך של צמיחה ובהופעה הדרגתית. תכונה זו קיימת אצל מרכיבים רבים במציאות - העצים, הצמחים, בעלי החיים, בני האדם וכן האנושיות כולה. עם זאת, כאשר מתבוננים על העץ או על האדם בלתי אפשרי להבחין בצמיחה המתרחשת בו כל רגע ורגע. זאת, על אף שהעץ מצמיח כל העת עלים חדשים, וגם בנו מתחדשים תאים בכל שנייה ושנייה. אולם, כאשר נשוב ונתבונן כעבור זמן ניכר נבחין בשינוי שהתרחש - האילן התעבה, הוסיף ענפים, גידל עלים ונשא פירות. גם האדם השתנה - התינוק התבגר והיה לתלמיד חכם גדול. התמורות אמנם מתרחשות כל העת, אך בלתי אפשרי להבחין בהן בזמן אמת.

¹⁷ ברכות, פרק א, הלכה א: ”רבי חייא רבא ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה וראו איילת השחר שבקע אורה. אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא בי רבי: כך היא גאולתן של ישראל בתחילה קימאה קימאה, כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת... כך בתחילה: וְמִרְדְּכִי יָשָׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, ואחר כך וַיִּקַּח הָמוֹן אֶת הַלְבוּשׁ וְאֶת הַסּוֹס, ואחר כך וַיֵּשֶׁב מִרְדְּכִי אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ, ואחר כך וְמִרְדְּכִי יָצָא מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ מַלְכוּת, ואח”כ לְהַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה”.

¹⁸ רש”י, אסתר, פרק ו, פסוק יב

¹⁵ שמות, פרק יד, פסוק יד

¹⁶ שם, פסוק לא

”עם המלך במלאכתו”

יתר על כן, בגאולה הניסית ממצרים עם ישראל עמד בחוסר מעש וצפה בהתרחשות האלוקית שאירעה לנגד עיניו. לכן, היה נחוץ שהוא יקבל את מצוות **”מִשְׁכּוֹ וְקַחוּ לָכֶם”**¹⁹, כדי שזו תהווה עבורו מעין עוגן וחיבור אל המעשה האלוקי העליון, וכך תהא לו זכות להיגאל. לעומת זאת, תהליך של צמיחה הוא שונה לגמרי. כאשר מצמיחים עץ יש צורך בהשקיה ובהזנה, בניכוש ובזיבול. גם את הילד נחוץ להאכיל עד שיהיה מסוגל לאכול בכוחות עצמו. **תהליך טבעי מחייב השתתפות אנושית בתהליך האלוקי והגדול.** לשם כך נחוץ מבט מעמיק שיבין את ההתרחשות אל-נכון.

ה’סמ”ק’, ספר מצוות קטן, מציין את המצווה של ציפית הישועה כחלק ממצוות האמונה ושלימותה²⁰. גם הרא”ש ב’אורחות חיים’²¹ כותב שיש להאמין ביציאת מצרים, ולהאמין שזהו התהליך הולך וממשיך עד לגאולה העתידה ולקיבוץ הגלויות.

זכינו והתקבצו הנה עשרות מבני חו”ל, שם ישנם יהודים רבים הסבורים שבארצות טומאת העמים ניתן להקים חיים יהודיים. ברם, אנו יודעים שזה אינו מקומו הטבעי של עם ישראל, והחיים בגולה הם אך ורק תחנת מעבר. חייו האמיתיים של עם ישראל יוכלו להתקיים רק בארץ ישראל. כאן נהיה, כאן נחיה, כאן נצמח, כאן נגאל, כאן יבנה המקדש²². לא במנהטן, ואפילו לא בויליאמסבורג. אולם, תהליך זה דורש שותפות אנושית וזוהי מטלה קשה ומורכבת.

¹⁹ שמות, פרק יב, פסוק כא

²⁰ מצווה א: ”לידע שאותו שברא שמים וארץ הוא לבדו מושל מעלה ומטה ובד’ רוחות... בזה תלוי מה שאמרו חכמים (שבת לא ע”ב) ששואלין לאדם לאחר מיתה בשעת דינו צפית לישועה. והיכן כתיב מצוה זו?... כשם שאני רוצה שתאמינו בי שאני הוצאתי אתכם כך אני רוצה שתאמינו בי שאני ה’ אלקיכם ואני עתיד לקבץ אתכם ולהושיעכם, וכן יושיענו ברחמי שנית”.

²¹ יום א, אות כו: ”כי מי שאינו מאמין אשר הוצאתיך מארץ מצרים אף ב’אנכי ה’ אלקיך אינו מאמין ואין זה יחוד שלם, כי זה הוא סגולת ישראל על כל העמים וזה יסוד כל התורה כולה”.

²² עיין ספר הכוזרי, מאמר ב, אות יב: ”המעלה המיוחדת הראשונה היא לעם שהוא סגולה ולב כאשר זכרתי, ויש לארץ עזר בזה עם המעשים והתורות התלויות בה אשר הם כעבודה לזכרם. אבל לא יתכן לסגולה **הזאת להגיע אל הענין האלקי בבלעדי המקום הזה, כאשר לא יתכן שיצליח הכרם בבלעדי ההר הזה**”.

הרב זצ”ל כותב באחת מאגרותיו²³ שאיננו מכתיבים לקב”ה כיצד עליו לגאול את עם ישראל. ישנם כאלו המכתיבים לקב”ה כיצד על הגאולה להתרחש, כך או אחרת. לעומתם, לנו ברור שריבונו של עולם הוא בעל הבית והוא הקובע הבלעדי כיצד ומתי יתרחשו הדברים. הוא ברצונו החופשי יכול ברגע אחד להוליכנו בדרך הטבע, ובמשנהו לחולל לעינינו ניסים כימי צאתנו מארץ מצרים, עד שלפתע נראה לעינינו את בית המקדש בנוי לתפארה.

אצטט את דבריו הנפלאים של הרב צבי יהודה זצ”ל בעניין זה²⁴: **”הנהגת ה’ לא חייבת להיות דווקא ניסית ולא חייבת להיות דווקא טבעית. ריבונו של עולם שולט על העליונים ועל התחתונים”**.

באגרת אחרת²⁵ כותב הרב זצ”ל שההיסטוריה (כך הוא היה נוהג לכתוב) היא כמו ספר - לעיתים האותיות מטושטשות וקשה לקרוא אותן אלא מתוך מאמץ. הרב זצ”ל לימד אותנו כיצד לקרוא בספר ההיסטוריה, בו צפון ‘הסתר-יה’, וכיצד לפענח את אותיותיה המטושטשות של הנהגת הקב”ה בעולמו. הלוא קשה מאוד לעקוב אחר מאורעות מורכבים בשעת התהוותם.

אף אנו נתונים בעיצומה של מלחמה שאין אנו יודעים את סופה. מצב זה נמשך כבר חודשים ארוכים, מהשעה בה פרצו האזעקות בשמחת תורה וקראו לנו לפתע להיכנס למרחבים המוגנים ולמקלט. כאשר אדם או עם מצוי בקשיים ובמציאות מורכבת, קשה לו ביותר להבין את המתרחש ולהתבונן על המאורעות במבט מלמעלה, ומורכבות זו דורשת מאיתנו יותר ויותר לאחוז

²³ אגרות הראי”ה, אגרת קיב, עמוד קמב: ”שצריכים אנחנו להיות משוקעים בפועל בבנין אומתנו באה”ק, ולא הפליג לכל דבר, לגעור בקטני האמנה המגבילים את יד ד’ דוקא ע”פ אותם הצוירים הנדמים להם בדמיונם. כשם שאמר הבעש”ט ז”ל, שצריך לעבוד את ד’ בכל הדרכים, כן צריך ג”כ לצפות לישועה... בכל הדרכים, ואין דרך אחד סותר את חברו כלל”.

²⁴ שיחות הרב צבי יהודה-דברים, פרשת שופטים, שיחה ב, פסקה 2

²⁵ אגרות הראי”ה, אגרת תשלז: ”אנחנו עם יודעי האותיות בספר ד’... ספר ההויה והתולדה הכללית והאנושית, אנחנו יודעים הננו לקרא... גם את הכתב המטושטש הזה של מסבות המאורעות האלה, אשר לא כהלין למקרי יתיה כל חרטומיא ואשפיא, ספריא ופרופיסוריא ולקריאה זו אנחנו קרואים, ולמפשר כתבא דנא אנו עתידים, באין ספק בעתיד הקרוב המוכרח לבא ולהתחדש בעולם ברוח חדש”.

הדורות, כפי שידוע בכל העולם היהודי שלא היה גדול ממנו לא בנגלה ולא בנסתר.

הרב נשלח משמיא להיות עמוד האש ההולך לפני המחנה ומאיר את הדרך המורכבת והחשוכה. על ימינו עמד בנו, רבנו הרב צבי יהודה זצ”ל, הטמון בסמוך לו בחלקת הנביאים שבהר הזיתים. שניהם יחדיו שוכנים מול הר המוריה ומצפים לישועה ולביאת גואל צדק.

ברוך ה', משנה לשנה גובר זרם העולים לציונו של מרן הרב זצ”ל ביום ג' באלול ורבבות מתכנסים שם. גם אנו, ישיבת 'הכותל', נעלה בעזרת ה' כמנהגנו במעלה ההר הקדוש מחר בבוקר ונשתתף באזכרה הממלכתית לזכרו. נתפלל שם שתגבר הארת הדעת מכוחו של דרכו הגדולה של הראי”ה ועל התפשטות תורתו הגדולה בבית ישראל. כאשר הדעה הקדושה הזו תלך ותיזרע בקרב מחנה ישראל ודברי הרב יובנו לעומקם יסורו כל המחלוקות, ולא תתקיימנה יותר הפגנות בתל-אביב או בכיכר פריז. הכל יהיה שונה לגמרי.

”נַחֲנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לְפָנֵי ה'”

מהי אפוא חובתנו בזמן הזה? קודם כל, עלינו להאמין ולדעת את גדולתנו. יש לנו להבין את גודל האחריות המוטלת עלינו ולהכיר בכך שהאומה נשענת על כתפיו של כל בחור ישיבה, גם אם הוא משיעור א', בכל 'סדר' ו'סדר'.

אומר בקצרה, ברמז ובעדינות - במובנים רבים הציבור שמוביל כיום את המדינה הוא הציבור שהולך בדרכו של הרב קוק. עולם התורה הצייוני-דתי הולך ומתפתח, ורבים מבין בוגריו הם תלמידי חכמים מובהקים ובעלי שיעור קומה, ומהם הממלאים תפקידים חשובים. אמנם, עדיין הרמטכ”ל לא הגיע מתוך הציבור הזה, אבל אחוזים גבוהים מבין השדרה הפיקודית נמנים על בניו של מגזר זה. רבים מהם נושאים בליבם את תורתו הגדולה של הראי”ה קוק, וכיום הם אף הכריזו זאת בשעת צאתם לקרב, מבלי לפחד ולשלם על כך מחיר כפי שאירע בעבר. **”וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרִבִּים הַיּוֹם לְמַלְחָמָה עַל אֵיבֵיכֶם אֶל יָרֵךְ לְבַבְכֶם אֶל תִּירָאוּ וְאֶל**

במשקפי-ה'אורות' הרואות מבעד לערפלי המציאות הסבוכה - משקפיו של הרב זצ”ל.

”עַם חָרָף נִפְשׁוֹ לְמוֹת”

השנה שאנו עומדים לקראת סופה, הייתה שנה קשה ומורכבת. עם זאת, המתבונן בעומק המאורעות יבחין שאנו חיים בתקופה גדולה בה מתרחשים שינויים פנימיים ועמוקים.

הראי”ה קוק מלמדנו שבעת הזו שולטת הנהגה אלוקית של גאולה בדרך הטבע ועל עם ישראל מאירה הארה סגולית עליונה. פגשנו את הארתה של סגולה זו כה רבות השנה - פגשנו את הסגולה בשדה הקרב, באחוזה שפשתה בכל העם ובאחריות ההדדית שהגיעה לגבהים עצומים. הסגולה האלוקית התפרצה בקרב שלוש מאות וחמישים אלף חיילי מילואים שחלקם הגדול הצהירו שלא יתייצבו גם בשעת מלחמה. אולם, למרות הכל, גם הם התייצבו תוך פחות מעשרים וארבע שעות. אין דומה לכך בעולם כולו! אין, וגם לא יהיה בשום עם. אלו הן אותותיה של הסגולה האלוקית הישראלית, שהיא צופן-החיים הפנימיים של עם ישראל.

סגולה זו התפרצה והניעה יהודים למסור את נפשם ולבלום את הפולשים הרשעים. אין תופעה כזו באומות העולם! האם שמעתם פעם שבארצות הברית ובצרפת אזרחים נכנסו לרכב ויצאו להילחם בעברייני-ררררר כשהם חמושים רק באקדחים כנגד מקלעים ומטולי רימונים? הנשמע כדבר הזה? זוהי הופעתה של הסגולה האלוקית שבעם ישראל! סגולה זו ממשיכה להופיע בגבורת הלוחמים, שביניהם גם תלמידינו וילדינו. היא ממשיכה להופיע גם בגבורת משפחות הנופלים, ממשיכה בגבורת משפחות המילואים שאביהן יוצא לשדה הקרב גם כשאינו מחויב בכך. אשרי העם שסגולה אלוקית שכזו פועמת בקרבו!

”צִיר נַאֲמָן לְשִׁלְחִיר”

מרן הרב זצ”ל הוא המכוון של תקופה מזהירה זו והוא המאור הגדול שלאורו נלך. הרב זצ”ל היה ענק

בתפילין, ובכך נזכה להתקיימות הפסוק האמור. הלוא תפילין מקנות לאדם יראת שמיים. בקושך אפשר להסביר מדוע אין הולכים עם תפילין במשך כל היום. אדרבה, השאלה היא על מי שאינו מניח תפילין במשך כל היום ולא על מי שמניח, כמו לגבי ציצית. על כן, נשתדל בארבעים הימים הללו להיות עטורים בפארן של ישראל, דווקא כאשר הם מצויים בימי מלחמה ורבות מאומות העולם פועלות כנגדנו. עיני כל האומות בוחנות אותנו ואנו יודעים שהמנצח הוא שם ה' הנקרא עלינו. ודאי שעלינו להילחם בכל האמצעים הנחוצים - טנקים, מטוסים רובים וכדומה, אבל המיוחד בניצחון שלנו הוא ששם ה', המרומז בתפילין, נקרא עלינו.

בעזרת ה', זכות זו שאנו נתחזק כולנו בימי אלול תעמוד לכל בית ישראל, והעולם, ובראשו שעיר וחותנו, יתמלא יראה כלפי עם ישראל. ”חֲזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד עֲמֹנוּ וּבְעַד עַרְי אֱלֹהֵינוּ וְה' יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו”²⁹.

תְּחַפְּזוּ וְאַל תַּעֲרְצוּ מִפְּנֵיהֶם”²⁶! גם מבין רבני הישיבה יש שהובילו ומובילים בגבורה את החיילים בדרכו של הראי”ה קוק. ישיבות ההסדר' תופסות כיום נפח איכותי וכמותי עצום בצבא, ובמלחמה זו התגלתה ועלתה קרנן. לצערנו, הדבר בא לידי ביטוי גם באחוזי הנופלים. גם מבחינת הראייה של ניצחון לעומת וויתורים, הסוגייה הקשה ביותר המנסרת בחלל המדינה, ניצבות המשפחות שחונכו על ברכי תורת של הראי”ה בחוד החנית. כל אלה הם פירותיה של תורת הראי”ה קוק ושל ההתבוננות על עם ישראל לה הוא חניך. אין לי ספק שזו התורה שתוביל את עם ישראל לגאולה ולקבלת פני משיח.

לפיכך, עלינו לגדול בתורה, לגדול בתורת הראי”ה קוק ובתורת בנו הרב צבי יהודה זצ”ל. לפנינו עומדים כארבעים ימים מיוחדים של עמל תורה ושל קרבת ה'. ברצוני לומר כבר היום, ביום השני של הזמן, מתוך תחושת אחריות לכלל ישראל. אנו נמשיך להתפלל לשלום חיילינו, למרות שאט-אט אנו מתרגלים לכך שומה עלינו לחוש את האחריות הרובצת עלינו. ייתכן שלא תמיד יעמוד לנו הכוח ללמוד ב'סדר' בן מספר שעות, אבל עלינו לדעת את משמעות הדברים - אנו נושאים באחריות בלימוד התורה שלנו כלפי כלל ישראל!

”כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ”

ברוך ה', זכינו לחנוך את המקווה החדש של הישיבה ובעזרת ה' הוא ילך וישתפר עוד ועוד. בני הישיבה, רבנן ותלמידיהון, מוזמנים לטבול במקווה, ובכך להוסיף על טהרת הישיבה ועל קדושת מחננו, הלוא מחננו, כלומר: הישיבה, הוא מחנה שכינה.

נוסיף עוד משהו קטן. הפסוק אומר: ”וְיֵרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיֵרָאוּ מִמֶּךָ”²⁷, ופירשו זאת חז”ל²⁸: ”רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש”. חשבתי להציע ולבקש שמי שיכול יתפלל בארבעים הימים הללו גם את תפילת מנחה עטור

²⁶ דברים, פרק כ, פסוק ג

²⁷ דברים, פרק כח, פסוק י

²⁸ ברכות, דף ו, עמוד א

²⁹ שמואל ב, פרק י, פסוק יב

